

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**İKİNCİ BÖLÜM
KARAR****AYDIN ÖZTÜRK BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2018/34309

Karar Tarihi : 27/1/2021

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM
Celal Mümtaz AKINCI
Rıdvan GÜLEÇ
Basri BAĞCI

Raportör : Hüseyin Özgür SEVİMLİ

Başvurucu : Aydın ÖZTÜRK

Vekili : Av. Duygu DEMİREL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ceza mahkemesi kararına karşı yapılan istinaf başvurusunun süre aşımından reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 19/11/2018 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. *Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.*

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir.

7. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Bakanlık Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünce Bodrum Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilen 23/2/2016 tarihli yazıyla, olay tarihinde Bodrum Denetimli Serbestlik Müdürlüğünde öğretmen olarak görev yapan başvurucunun *Facebook* isimli sosyal paylaşım sitesinde kendi ismiyle oluşturduğu profil üzerinden terör örgütü propagandası ve Cumhurbaşkanı'na yönelik hakaret içeren paylaşımlarda bulunduğuna ilişkin ihbarda bulunulmuştur.

10. Bodrum Cumhuriyet Başsavcılığının 11/5/2016 tarihli iddianamesiyle başvurucu hakkında Cumhurbaşkanı'na hakaret suçundan kamu davası açılmıştır.

11. Bodrum 3. Asliye Ceza Mahkemesinin (Mahkeme) 13/12/2017 tarihli kararıyla başvurucunun atılı suçtan 7.000 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Anılan karar sanığın yüzüne karşı ancak müdafinin yokluğunda verilmiştir. Hüküm fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

“...

Dair. sanığın yüzüne karşı, sanık müdafii Av. Duygu Demirel ve müştekinin yokluğunda verilen hükmün sanığa teahhüdünden, sanık müdafii tebliğinden itibaren 7 gün içinde hükmü veren mahkemeye veya bulunduğu yer mahkemesine bir dilekçe verilmesi veya zabıt katibine bir beyanda bulunulması, bu beyanın tutanağa geçirilmesi ve tutanağın hakime onaylatılması suretiyle İzmir Bölge Adliye Mahkemesi nezdinde [istinaf] yasa yolu açık olmak üzere karar verildi, verilen karar ana çizgileri ile açıklandı.”

12. Başvurucu müdafii 8/2/2018 tarihli dilekçesi ile anılan karara karşı istinaf talebinde bulunmuştur.

13. İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi (Daire) 19/7/2018 tarihli kararında istinaf talebinin yasal süreden sonra yapıldığını belirterek 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 279. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi uyarınca istinaf başvurusunun itiraz kanun yolu açık olmak üzere süre yönünden reddine karar vermiştir. Ret gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

“İlk derece mahkemesince verilen karar sanığın yüzüne karşı 13/12/2017 tarihinde verilmiş olup, sanık müdafinin yokluğunda verilirken 07/02/2018 tarihinde müdafii tebliğ olunan kararın, sanık müdafii tarafından 08/02/2018 havale tarihli dilekçe ile istinaf olunduğu anlaşılmış ise de, istinaf süresinin 13/12/2017 tarihinden itibaren başlamış olması karşısında, CMK'nın 273/1 maddesi gereğince yasal yedi günlük istinaf süresinin 20/12/2017 tarihi mesai sonunda dolmuş olduğu, istinaf talebinin yasal süre dolduktan sonra yapıldığı... [anlaşılmıştır.]”

14. Başvurucunun anılan mahkeme kararına yaptığı itiraz üzerine İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 3. Ceza Dairesi 5/10/2018 tarihli kararı ile itirazın reddine kesin olarak karar vermiş, başvuru yolları bu tarihte tüketilmiştir.

15. Başvurucu, itirazın reddine ilişkin karardan 19/10/2018 tarihinde haberdar olmuş; 19/11/2018 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

16. 5271 sayılı Kanun'un 261. maddesi şöyledir:

"Avukat, müdafiliğini veya vekilliğini üstlendiği kişilerin açık arzusuna aykırı olmamak koşuluyla kanun yollarına başvurabilir"

17. 5271 sayılı Kanun'un "*İstinaf istemi ve süresi*" kenar başlıklı 273. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) İstinaf istemi, hükmün açıklanmasından itibaren yedi gün içinde hükmü veren mahkemeye bir dilekçe verilmesi veya zabıt kâtibine bir beyanda bulunulması suretiyle yapılır; beyan tutanağa geçirilir ve tutanak hâkime onaylatılır. Tutuklu sanık hakkında 263 üncü madde hükmü saklıdır.

(2) Hüküm, istinaf yoluna başvurma hakkı olanların yokluğunda açıklanmışsa, süre tebliğ tarihinden başlar."

18. 5271 sayılı Kanun'un "*Dosya üzerinde ön inceleme*" kenar başlıklı 279. maddesi şöyledir:

"(1) Dosya üzerinde yapılan ön inceleme sonunda;

a) Bölge adliye mahkemesinin yetkili olmadığına anlaşılması hâlinde dosyanın yetkili bölge adliye mahkemesine gönderilmesine,

b) Bölge adliye mahkemesine başvurunun süresi içinde yapılmadığını, incelenmesi istenen kararın bölge adliye mahkemesinde incelenebilecek kararlardan olmadığını, başvuranın buna hakkı bulunmadığını anlaşılması hâlinde istinaf başvurusunun reddine,

Karar verilir. (Ek cümle: 18/6/2014-6545/76 md.) Bu kararlar itiraza tabidir."

19. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 25/12/2012 tarihli ve E.2012/1300, K.2012/1869 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Ayrıntılarına Ceza Genel Kurulunun 04.06.1984 gün ve 2-196 sayılı kararında yer verildiği üzere, sanığın yüzüne karşı tefhim edilen bir hükmün ayrıca sanığa veya müdafisine tebliği gerekmiyip, bir haftalık temyiz süresi sanığın yüzüne karşı yapılan tefhim ile birlikte işlemeye başlayacaktır.

Ancak, sanığın yüzüne karşı yapılan tefhim ile birlikte temyiz süresinin işlemeye başlaması için kamu yolu bildirimının kanunun öngördüğü şekilde ve ilgiliyi yanılmayacak biçimde yapılması gerekmektedir.

...

Gerek yüzü karşı, gerekse yoklukta verilen hükmün ve kararlarda, başvurulacak kamu yolu süresi, başvuru yapılacak merci ile başvuru şeklinin hiçbir duraksamaya yer vermeyecek biçimde açıkça belirtilmesi zorunludur. Bu bildirimlerdeki temel amaç tarafların başvuru haklarını etkin bir biçimde kullanmalarının sağlanması ve bu eksiklik

nedeniyle hak kayıplarına yol açılmamasıdır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus eksik veya yanlışlı bildirim nedeniyle bihakkın kullanılmasının engellenip engellenmediğinin belirlenmesidir. Bildirimdeki eksikliğin yol açtığı bir hak kaybı bulunmamakta ise, bu durum eski hale getirme nedeni oluşturmayacaktır.

5271 sayılı CMK'nın 40. maddesinin 1. fıkrasında, kusuru olmaksızın bir süreyi geçirmiş olan kişinin, eski hale getirme isteminde bulunabileceği, 2. fıkrasında ise, yasa yoluna başvuru hakkının kendisine bildirilmemesi halinde, kişinin kusursuz sayılacağı açıkça belirtilmiştir.

Anılan düzenlemelerden, hükümi ve kararlardaki kanun yolu bildirimini; kanun yolu, mercii, şekli ve süresini de kapsamı zorunluluğu yanında, açıkça anlaşılabilir ve her türlü yanlışlı ifadeden uzak olması gerektiği sonucuna varılmaktadır. Kanun yolu süresinin bildirilmemesi ya da yanlışlı bildirilmesi halinde bunun ilgili tarafı yanlışlı bihakkın kullanılmasını engellemesi durumunda açıklamalı davetیه ile bu hususun tebliğinden sonra süreler işlemeye başlayacağından muhtemel hak kayıpları önlenecektir.

Bu bilgiler ışığında somut olay değerlendirildiğinde:

Sanık müdafinin yokluğunda, hazır olan sanık [C.A.mın] yüzüne karşı verilen 05.12.2007 günlü hükümda başvurulacak kanun yoluna ilişkin bildirimde, sürenin başlangıcının 'tefhim ve tebliğ' şeklinde gösterilmesi suretiyle, sürenin 'tefhimden' mi yoksa 'tebliğden' itibaren mi başlayacağı konusunda duraksamaya neden olduğundan, bildirim eksik ve yanlışlıdır. Dolayısıyla teyiz süresinin başlangıcının hükmün soniğe tefhimi olan 05.12.2007 tarihi olduğunun kabulü mümkün olmayıp, sürenin başlangıcının hükmün sanık müdafine tebliği olan 27.12.2007 tarihi olduğunun kabulü gerekmektedir.

Bu itibarla, 27.12.2007 günü tebliğ edilen hükmü aynı gün teyiz eden sanık müdafinin teyiz isteminin 1412 sayılı CMUK'nun 5320 sayılı Kanunun 8. maddesi uyarınca halen yürürlükte bulunan 310. maddesinde öngörülen bir haftalık yasal süre içerisinde yapıldığı [anlaşılmaktadır]"

20. Yargıtay 2. Ceza Dairesinin 6/5/2010 tarihli ve E.2010/7102, K.2010/15241 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Sanığın yüzüne karşı verilen 03.12.2007 tarihli hükümda kararın tefhim veya tebliğinden itibaren 7 gün içinde teyiz edilebileceği belirtilerek teyiz süresi ile ilgili olarak sanık müdafinin yanlışlıldığı ve bu nedenle teyiz talebinin süresinde olduğu kabul edilmiştir.]"

21. Yargıtay 10. Ceza Dairesinin 21/11/2011 tarihli ve E.2008/8856, K.2011/57332 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Sanığın yüzüne karşı verilen hükümda, CMK'nın 34/2. ve 232/6. maddeleri hükümlerine aykırı olarak, teyiz süresinin 'tefhimden' itibaren yerine, duraksama oluşturacak biçimde 'tefhim veya tebliğinden' itibaren başlayacağına belirlenmesi nedeniyle usulsüz tefhim yapıldığından, gerekçeli kararın tebliği üzerine sanık müdafinin teyiz isteğinin süresinde olduğu kabul edilmiştir.]"

B. Uluslararası Hukuk

22. İlgili uluslararası hukuk için bkz. Hasan İsten, B. No: 2015/1950, 22/2/2018, §§ 21-27.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

23. Mahkemenin 27/1/2021 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

24. Başvurucu, hakkındaki ceza davasında kendisine tefhim edilip müdafinin yokluğunda verilen ve kanun yoluna başvuru süresinin kararın kendisine tefhiminden, müdafine de tebliğinden itibaren başlayacağına dair bildirim içeren karara karşı müdafinin tebliğden itibaren yasal süre içinde yaptığı istinaf başvurusunun sürenin tefhimden itibaren başladığı gerekçesiyle süre yönünden reddedilmesinin mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür; ihlalin tespiti, manevi tazminat ve yeniden yargılama taleplerinde bulunmuştur.

25. Bakanlık görüşünde; kanun yoluna başvurma hakkının belli bir süre koşuluna bağlanmasının hukuki güvenlik ve istikrarın sağlanması gibi önemli ve meşru bir amaca hizmet ettiği, bu nedenle başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin haklı bir sebebe dayandığı, tefhim edilen kısa kararda istinaf kanun yoluna başvurulabileceğinin, başvuru süresinin ve mercisinin açıkça gösterildiği, başvurucunun savunmasını üstlenen müdafinin kanun yollarına başvuru için yeterli düzeyde hukuki bilgiye sahip olduğu ve istinaf süresinin kararın yüze karşı verildiği hâllerde tefhimden itibaren işlemeye başlayacağını bilmemesinin düşünülmemeyeceği, anılan süre koşulunun başvurucunun kanun yoluna başvurmamasını imkânsız hâle getirmediği, aşırı derece zorlaştırmadığı ya da süreye ilişkin kuralların katı yorumlanmadığı, dolayısıyla mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin ölçülü olduğu ifade edilmiştir.

26. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında iddialarını yinelemiştir.

2. Değerlendirme

27. Anayasa'nın "*Hak arama hürriyeti*" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

28. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Hakkın Kapsamı ve Müdahalenin Varlığı

29. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "...ile adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni (Sözleşme) yorumlayan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir (*Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti.*, B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

30. Mahkemeye erişim hakkı, bir uyumsuzluğu mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyumsuzluğun etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelmektedir (*Özkan Şen*, B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

31. Öte yandan mahkemeye erişim hakkı ilk derece mahkemesine dava açma hakkının yanı sıra itiraz, istinaf veya temyiz gibi kanun yollarına başvurma imkânı tanınmış ise anılan yollara başvurma hakkını da içerir (*Ali Atlı*, B. No: 2013/500, 20/3/2014, § 49). Bu hak, suç isnadına ilişkin uyumsuzluklarda da uygulanabilir bir haktır. Bu bağlamda mahkemeye erişim hakkı; hakkında suç isnadı bulunan bir kimsenin bu isnatla ilgili olarak bir mahkeme tarafından bu isnadın yerinde olduğu ya da olmadığı yönünde bir karar verilmesini isteme, itiraz, istinaf veya temyiz gibi kanun yollarına başvurma imkânı tanınmış ise anılan yollara başvurma hakkını da içerir (*Hasan İştin*, § 36).

32. Mahkeme kararlarının hukuka uygun olup olmadığına yönelik uyumsuzluğun çözümlenmek üzere bir yargı makamı önüne taşınması *kanun yoluna* başvurma olarak nitelendirilmektedir. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, bir temel hak olmanın yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Adil yargılanma hakkı bir mahkeme kararına karşı üst yargı yollarına başvurabilmeyi güvence altına almamakla birlikte gerek suç isnadına bağlı yargılamalarda gerekse medeni hak ve yükümlülüklerle ilişkin yargılamalarda istinaf veya temyiz gibi kanun yollarına başvurma imkânı tanınmış ise bu kanun yolları yönünden de adil yargılanma hakkı kapsamındaki güvencelerin sağlanması gerekir (*Hasan İştin*, § 37).

33. Bununla birlikte Anayasa'nın 40. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "*Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır.*" şeklindeki hükümle devlete, işlemlerinde ilgili kişilerin hangi kanun yolları ile mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtme yükümlülüğü yüklenmiştir. Anayasa'nın 40. maddesinin ikinci fıkrasındaki bu güvence bireysel başvuruda bağımsız bir güvence olarak ele alınamazsa da bu durum, mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialar incelenirken -Anayasa'nın bütünlüğü ilkesi gereği- anılan hükmün dikkate alınmasına engel değildir (*Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti.*, § 32).

34. Somut olayda ilk derece mahkemesi kararına karşı yapılan istinaf başvurusunun süre aşımından reddedilmesi nedeniyle başvuru hakkına yönelik bir müdahalede bulunulduğu görülmektedir.

ii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

35. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

36. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmede Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalinin teşkil edecektir.

37. Bu sebeple müdahalenin somut başvuruya ilişkin olarak Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenmiş olan kanun tarafından öngörülmeye, haklı bir sebebe dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

(1) Kanunilik

38. 5271 sayılı Kanun'un 273. maddesinde istinaf kanun yoluna başvurunun hükmün açıklanmasından itibaren yedi gün içinde yapılması gerektiği, hükmün başvuru hakkı olanların yokluğunda verilmişse sürenin tebliğ tarihinden başlayacağı belirtilmiştir.

39. Başvurucunun ilk derece mahkemesi kararına karşı yaptığı istinaf başvurusunun hükmün tefhiminden itibaren yedi günlük istinaf süresinin geçirildiği gerekçesiyle reddedilmesine ilişkin kararın 5271 sayılı Kanun'un 279. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendine dayandığı görülmektedir. Bu kapsamda somut olayda başvuru hakkına yönelik müdahalenin kanuni dayanağının mevcut olduğu anlaşılmıştır.

(2) Meşru Amaç

40. Yargısal başvuruların bir süreye bağlanmasının meşru amacının ne olduğu hususu benzer nitelikteki başvurularda Anayasa Mahkemesi tarafından incelenmiştir. Anayasa Mahkemesi bu incelemelerinde, kanun yolu başvurularında süre koşulu öngörülmesinin en genel ifadesiyle hukuki güvenlik ve istikrarın sağlanması şeklinde bir meşru amacının bulunduğuna işaret etmiştir (daha ayrıntılı değerlendirme için bkz. *Ertuğrul Dalbaş*, B. No: 2014/7805, 25/10/2017, § 59).

(3) Ölçülülük

(a) Genel İlkeler

41. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkı mutlak olmayıp sınırlamalara konu olabilir. Ancak Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ölçülülük ilkesi uyarınca anılan sınırlamaların mahkemeye erişimi imkânsız hâle getirmemesi ya da aşırı derecede zorlaştırmaması gerekir. Kişinin mahkemeye başvurusunu engelleyen hukuki veya fiili sınırlamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (*Özkan Şen*, § 52).

42. Mahkemelerin ilgili kişilerin kanun yoluna başvuru süresine ilişkin usul kurallarını uygularken kişilerin mahkemeye erişimlerini engelleyecek veya aşırı derecede zorlaştıracak ölçüde aşırı şekilcilikten kaçınmaları gerekir. Ayrıca mahkemelerin kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtme yükümlülükleri kapsamındaki hatalarından kaynaklanan sorumluluk, kanun yoluna başvuran bireylere yüklenmemelidir. Bu bakımdan kişilere atfedilemeyen ve tamamen mahkemelerden kaynaklanan hatalardan sorumlu tutularak mahkemeye erişimlerinin engellenmesi bu hakka yapılan müdahaleyi ölçüsüz kılabılır. Özellikle kanun yollarına başvurma sürelerinin başlangıcına ilişkin olarak ilgili kişilerin yargı organlarıncaya yanıtlanması, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkının ihlaline sebep olabilir.

43. Öte yandan bireysel başvuru yolunun ikincillik niteliği gereği, ilgili mevzuatı yorumlamak derece mahkemelerinin görevi olup Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruda incelediği husus Anayasa'da güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilip edilmediğidir. Bu kapsamda kanun yoluna başvurma süresinin hangi tarihte başlayacağını belirlemek Anayasa Mahkemesinin görevi olmayıp Anayasa Mahkemesi, kanun yoluna başvurma süresinin başlatıldığı tarihte ilgili olarak derece mahkemelerinin yorumlarının Anayasa'da güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkını ihlal edip etmediğini incelemektedir.

(b) İlkelerin Olaya Uygulanması

44. Somut olayda Bodrum 3. Asliye Ceza Mahkemesinin 13/12/2017 tarihli kararı, başvurusunun yüzüne karşı fakat müdafinin yokluğunda verilmiştir. Mahkemece yedi günlük istinaf kanun yoluna başvuru süresinin kararın başvuruca tefhiminden, başvuru müdafine ise tebliğinden itibaren başlayacağı belirtilmiştir. Gerekçeli karar başvuru müdafine 7/2/2018 tarihinde tebliğ edilmiştir. Anılan karara karşı başvuru müdafii 8/2/2018 tarihinde sunduğu dilekçeyle istinaf talebinde bulunmuştur. Daire, kararın başvuruca tefhim edildiği tarihi esas alarak istinaf istemini süresinde yapılmadığı gerekçesiyle reddetmiştir.

45. Başvuru müdafinin anılan karara itirazı, İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 3. Ceza Dairesince başvuru ve müdafii yönünden istinaf kanun yoluna başvuru süresinin tefhimden itibaren başladığı, bu bağlamda Daire kararının yerinde olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir.

46. Başvuru müdafinin yokluğunda, hazır olan başvurusunun yüzüne karşı verilen hükümde başvurulacak kanun yoluna ilişkin bildirimde sürenin başlangıcının "başvuru yönünden tefhim", "başvuru müdafii yönünden tebliğ" şeklinde gösterilmesi suretiyle sürenin tefhimden mi yoksa tebliğden itibaren mi başlayacağı konusunda belirsizlik oluştuğu açıktır.

47. Başvurusunun istinaf kanun yoluna başvuru süresinin kararın müdafine tebliğinden itibaren işlemeye başlayacağına güvenerek kanun yoluna müracaat etmesinin -mahkemelerin kanun yollarını ve sürelerini taraflara doğru gösterme yükümlülüğü bulunduğunda da dikkate alındığında- makul görülmesi gerekmektedir. Bu durumda yargı organlarının somut olayın koşullarında istinaf kanun yoluna başvurma süresinin tefhimden itibaren başlaması gerektiğine ilişkin yorumlarının başvuru üzerinde ağır bir yükü sebep olduğu, dolayısıyla müdahalenin ölçülü olmadığı ve istinaf isteminin süre yönünden reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

48. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

49. Başvurucu, sosyal medyada yaptığı paylaşım dolayısıyla cezalandırılması nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

50. Başvurucunun ceza mahkemesi kararına karşı yaptığı istinaf başvurusunun süreç aşımından reddi yönünden yukarıda açıklanan gerekçeyle adil yargılanma hakkı bağlamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden bu aşamada ifade özgürlüğü yönünden bir değerlendirme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

51. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurusunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

52. Başvurucu, mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğinin tespitiyle yargılamanın yenilenmesi ve tazminat talebinde bulunmuştur.

53. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* ([GK], B.No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına işaret etmiştir (*Aliğül Alkaya ve diğerleri (2)*, B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

54. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural, mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

55. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı veya mahkemenin ihlali gideremediği durumlarda Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmeder. Anılan yasal düzenleme, usul hukukundaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak ihlali ortadan kaldırmak amacıyla yeniden yargılama sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülünen bir giderim yolunu öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak yeniden yargılama kararı verildiğinde usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili mahkemenin yeniden yargılama sebebinin varlığını kabul hususunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir kararın kendisine ulaştığı mahkemenin yasal yükümlülüğü, ilgilinin talebini beklemeksizin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı nedeniyle yeniden yargılama kararı vererek devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektir (*Mehmet Doğan*, §§ 58, 59; *Aligül Alkaya ve diğerleri* (2), §§ 57-59, 66, 67).

56. Başvurucunun mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla somut başvuruda ihlalin Daire kararından kaynaklandığı anlaşılmıştır.

57. Bu durumda mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Yapılacak yeniden yargılama ise bireysel başvuruya özgü düzenleme içeren 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda Daire tarafından yapılması gereken iş, istinaf isteminin süre aşımı nedeniyle reddi yolundaki kararını kaldırarak istinaf istemini -usule ilişkin diğer meselelerde de bir eksiklik söz konusu değilse- esastan incelemekten ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesine gönderilmesini sağlamak amacıyla Bodrum 3. Asliye Ceza Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

58. Yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesi adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlalinin giderimi bakımından yeterli görüldüğünden başvurucunun tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

59. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 294,70 TL harç ve 3.600 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.894,70 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA**,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının **İHLAL EDİLDİĞİNE**,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesine gönderilmesini sağlamak amacıyla Bodrum 3. Asliye Ceza Mahkemesine (E.2016/315, K.2017/667) **GÖNDERİLMESİNE**,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 294,70 TL harç ve 3.600 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.894,70 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 27/1/2021 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Basri BAĞCI